

رباعیات

حکیم عمر خیام نیشابوری

سر شناسه: خيام، عمر بن ابراهيم، ۴۲۲-۵۱۷ق
ترکیب خوشنویسی: نفیسه سادات سیدی
مشخصات نشر: تهران، مبین اندیشه، ۱۳۸۷
مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.
شابک: ۳۵۰۰۰ ریال: ۴-۱۳-۵۱۳۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیا
عنوان فرارذاری: رباعیات
موضوع: شعر فارسی - - قرن ۵ ق
شناسه افزودن: جیورلنگرودی، نصیر، ۱۳۵۷ - ویراستار
رده بندی کنگره: ش PIR۴۶۲۵۱۳۸۷
رده بندی دیویی: ۸۸ ۱/۲۲ فا
شماره کتابشناسی ملی: ۱۵۲۰۴۸۵

نام کتاب: رباعیات حکیم مسرتیام مشابو
ناشر: مبین اندیشه
نوبت چاپ: اول، بهار ۸۸
ترکیب خوشنویسی: نفیسه سادات سیدی
ویراستار: نصیر جیورلنگرودی
شمارگان: - دوم هزار جلد
چاپخانه: در

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۱۳-۱۲-۵۱۳۲-۶۰۰-۹۷۸

آدرس تهران، صندوق پستی: ۵۱۱-۱۳۵۵، برج ۱۵، ۱۷۲۱۴۹۷۵

آدرس قم، خیابان سید زین العابدین شریفی، پستی و قریه: ۴۱

تلفن: ۷۷۴۲۷۰، برج ۱۵، ۱۷۲۵۱۸-۴۶، ص. پ: ۲۷۱۸۵-۲۷۲۱

سیری کوتاه در زندگانی حکیم غمخیز خیام نیشابوری

حکیم غمخیز خیام، شناخته‌ترین و مشهورترین سخنور ایرانی در دنیا و یکی از مفاخر ملی ماست. با اینکه مقام شاعری او بسیار فراتر از مقام بلند علمی اوست، اما غمخیز و معانی‌بلندی که در قالب چند رباعی محدود و محدود از او به یادگار مانده، وی را در عرصه سخنوری شهسواری بلا معارض کرده و مقام علمی او را تحت الشعاع مقام شعری او قرار داده است. رباعیات حکیم غمخیز خیام از نظر عبارت ساده می‌باشد ولی از لحاظ معنی بسیار نفوذ و شیوایی نامش غمرو نام پدرش ابراهیم، کنیه خیام را بعضی ابو خض و برخی ابو الفتح و لقبش را غیاث الدین نوشته‌اند. ابو خض در لغت به معنای «شیر، ضرغام، خنجر، ضغیم، هرثم، هرثمه، حارث، ابو فراس، قنوره، حیدر، حیدره، آند و لیث» آمده که تمام این کلمات، عربی و معنای همه شیر است. ابو خض هم باید کنیه شیر باشد نه نام شیر. عرب‌ها برای حیوان‌های خود نیز کنیه داشته‌اند، چنانکه ابو فراس، کنیه شیر است نه نام شیر.

تاریخ ولادت شریف حکمت مآبی یوم النخس (پنشنبہ) دوازدهم شهر محرم الحرام سنہ ۱۴۵۵ البتہ گفتہ نماز کہ تاریخ ولادت ختام بہ درستی موجود نیست در تاریخ ولادتش اختلاف نظرهای زیادی می باشد. امقام دھک از توابع فیروزغند از بلوکات استرآباد و مدت عمرش پنجاه و دو سال شمس بود و در سن هفده سالگی تمام حکمت را کسب کرده بود.

دربارہ زندگانی و شرح حال آن یگانہ برخی اورا پسر خیمہ دوزی می شناسند کہ سبب فقر مجبور شد پیشہ پداری خویش یعنی خیمہ دوزی را برگزیند، لذا شاید همین دلیل بہ ختام یا خیمای شہرت پیدا کرده است.

آخرین دقایق زندگانی ختام

از قول امام محمد بغدادی روایت شدہ کہ ختام، مطالعہ کتاب شفا می کرد، چون فصل واحد و کثیر رسید، چیزی در میان اوراق مطالعہ نہاد و گفت: جماعت را بخوان تا

و صیت کنم چون اصحاب جمع شدند به شرایط، قیام نمود و به نماز مشغول شد و از غیر،
اعراض کرد. نماز ختم بکنار دو روی بر خاک نهاد و گفت:

«اللَّهُمَّ إِنِّي عَرَفْتُكَ عَلَى مَبْلَغِ امْكَانِي فَأَغْفِرْ لِي فَإِنَّ مَعْرِفَتِي
إِيَّاكَ وَسَيَّلَتِي إِلَيْكَ»

و جان به حق سپرد و گویند آخرین سخنان نظم او این بود:

سیر آدم ای خدای از هستی خویش از تنگدلی و از شمی دمی خویش
از نیت حجت می کنی بیرون آ زین نیستم به حرمت هستی خویش
و خیام کو یاد سنه ۵۱۷ هجری قمری، زندگی را بدرود گفت و در زادگاهش نیشابور
جنب امامزاده ای معروف به محمد محروق به خاک سپرده شد.

قم، دی ماه ۱۳۸۷

نصیر حبیبی لنگرودی

۱- پروردگار به آن اندازه که در توان من بود تو را شایسته همین شایسته را می است به سوی تو.

۲- نقل از تعلیقات چهارمقاله ص ۲۲۴/۲۲۵.